

Farklı Disiplinlerde Yaratıcı Drama Temelli Uygulamalara İlişkin Öğretmen Görüşlerinin Değerlendirilmesi*

Esin Avcı Aykaç¹

İhsan Metinnam²

Makale Bilgisi

DOI: 10.21612/yader.2019.006

Makale Geçmişi

Geliş tarihi 12.10.2018

Kabul 25.12.2018

Anahtar Sözcükler

Yaratıcı drama

Öğretmen görüşleri

Makale Türü

Özgün Makale

Öz

Bu araştırma, farklı disiplinler odağında gerçekleştirilmiş yaratıcı drama uygulamalarına yönelik öğretmen görüşlerinin değerlendirilmesini amaçlamaktadır. Araştırmada nitel araştırma desenlerinden temel yorumlayıcı nitel araştırma deseni kullanılmıştır. Araştırmanın verileri 18 saatlik yaratıcı drama uygulamasından sonra öğretmenlerle görüşme yapılarak toplanmıştır. Görüşmeler için açık uçlu sorulardan oluşan yarı yapılandırılmış görüşme formu geliştirilmiştir. Görüşmeler, öğretmenlerle yüz yüze drama salonunda yapılmış ve ses kayıt cihazıyla kaydedilmiştir. Toplanan veriler önce düz yazıya aktarılmış, ardından öğretmenlerin yaratıcı dramayı yöntem olarak kullanmalarına dönük görüşlerini anlamak için betimsel analizle çözümlenmiştir. Araştırmanın çalışma grubu 2016 Şubat ayında Muğla ili Menteşe İlçesi Şahidi Ortaokulu'nda farklı branşlarda görev yapan 8 kadın 4 erkek olmak üzere 12 öğretmenden oluşmuştur. Araştırma sonucunda katılımcılar çalışma sürecinde görmüş oldukları drama uygulamalarının mesleki gelişimlerini ve öğretmenlik anlayışlarını olumlu yönde etkilediğini ifade etmişlerdir. Öğretmenler, uygulama sonucunda yaratıcı dramanın bir yöntem olarak kullanılmasının öğrencilerin etkili öğrenmeleri üzerindeki rolünü fark ettiklerini ve öğrenme öğretme anlayışlarında öğrenci merkezli yapılandırmacı bir öğrenme anlayışı geliştirdikleri yönünde görüş belirtmişlerdir.

* Bu makale, 2017 yılının Haziran ayında Esin Avcı Aykaç tarafından Dr. İhsan Metinnam danışmanlığında tamamlanmış olan "Yaratıcı Drama Yönteminin Öğretmenlerin Meslek Becerilerine Yansımaları" başlıklı Çağdaş Drama Derneği MEB Özel Doğanç Yaratıcı Drama Liderliği/Eğitmenliği Kursu bitirme projesinden geliştirilerek oluşturulmuştur.

1 Öğretmen, MEB Kafaca Kaplıncık İlkokulu, Yatağan/Muğla, Türkiye. E-posta: esinavci43@gmail.com

Orcid ID: <https://orcid.org/0000-0001-8590-9907>

2 Dr., Trakya Üniversitesi Eğitim Fakültesi, Edirne, Türkiye. E-posta: ihsanmetinnam@gmail.com

Orcid ID: <https://orcid.org/0000-0001-6984-2693>

Evaluation of Teachers' Views on Creative Drama Based Practices in Different Disciplines

Article Info

DOI: 10.21612/yader.2019.006

Article History

Received 12.10.2018

Accepted 25.12.2018

Keywords

Creative drama

Teachers' views

Article Type

Research paper

Abstract

This research aims to evaluate teachers' views on creative drama practices in different disciplines. In the research, the basic interpretive qualitative research design was used. The data of the study was collected by two interviews with the teachers after 18 hours of creative drama practice. A semi-structured interview form which is composed of open-ended questions was developed for interviews. The interviews were conducted with the teachers face to face in the drama hall and recorded with a voice recorder. The collected data were first transcribed and then analyzed by descriptive analysis in order to understand the teachers' views on using creative drama as a method. The participants of the study consisted of totally 11 teachers, 7 of whom were female and 4 of whom male teachers, working in Sahidi Secondary School in the province of Mentese, Mugla in February, 2016. As a result of the study, the participant teachers stated that creative drama applications they experienced in this study period affected their professional development and teaching conceptions in a positive way. In addition, teachers expressed that they realized the role of using creative drama as a method on students' effective learning and they also realized that they developed a student centered constructivist learning approach as a result of this creative drama application.

Giriş

Öğretmen, etkili bir öğretim sürecinin de temelini oluşturmaktadır. Bu yönüyle öğretmenlerin meslek öncesinde olduğu gibi mesleki süreçte de kendilerini geliştirmeleri gerekmektedir. Bu açıdan bakıldığında öğretmenlerin gelişimi sürekli bir eğitimi de zorunlu kılmaktadır. Öğretmenlik için gerekli olan öğrenme sürecinin planlanması, planlamanın etkili bir öğrenme öğretim sürecine dönüştürülmesi ve bu sürecin değerlendirilebilmesi için öğretmenlerin belli becerileri göstermesi gerekmektedir. Bu becerilerden biri de öğrenme ortamının etkili bir ortama dönüştürülebilmesidir. Öğretmenin bu süreçte bir yandan öğrenme ortamı için gerekli olan materyalleri hazırlarken diğer yandan öğrencilerin öğrenme sürecine aktif katılabilmeleri için etkili yöntemler kullanması gerekir. Öğretmenlerin bu becerileri kullanabilmeleri için mesleki olarak kendilerini geliştirmeleri bir zorunluluk arz etmektedir. Öğretmenlerde bu becerilerin yeterli olmaması, öğretmenleri geleneksel bir öğretmen kimliğine büründürmekte ve öğrenme süreci de buna göre şekillenmektedir.

Öğretmenlerin merkezde olduğu geleneksel eğitim sistemlerinde öğretmen, öğrencilere bilgiyi aktarmakta ve tüm öğrenme sürecini kendisi yönetmektedir. Bu yönüyle geleneksel yaklaşımın etkili bir öğrenme süreci yaratmaktan uzak olduğu söylenebilir.

Öğretmen merkezli bir sürecin etkili bir öğrenme sürecine olanak sağlamadığının görülmesiyle birlikte geleneksel yaklaşımdan yapılandırmacı yaklaşıma doğru bir dönüşüm başlamıştır. Bu dönüşüm eğitim programlarını etkilediği gibi öğretmenlerin de öğrenme öğretim sürecine bakışını değiştirmiştir. Yapılan araştırmalarda öğretmen adayları ve öğretmenlerin genel olarak yapılandırmacı anlayışı benimsedikleri belirlenmiştir (Aypay, 2011; Baş, 2014; Saçıcı, 2013; Şahin ve Yılmaz, 2011). Ancak öğretmenlerin yetiştikleri ortamın ve aldıkları rol modellerin etkisi ile geleneksel anlayıştan tam olarak kopmadığı, her iki anlayıştan da etkilenecek öğrenim sürecini biçimlendirdikleri görülmüştür. Buna karşın bazı araştırmalarda öğretmen adaylarının yapılandırmacı ya da geleneksel anlayıştan hangisini belirgin biçimde benimsedikleri tam olarak ortaya konamamıştır (Baş ve Beyhan, 2013). Bununla birlikte eğitim sistemindeki dönüşümün öğrenci merkezli bir yöne, öğrencinin etkin olduğu ve bilgiyi kendisinin yapılandığı yapılandırmacı bir yaklaşıma doğru evrilmesi kaçınılmaz görünmektedir. Yapılandırmacı öğrenme, bireylerin kendi var olan bilgileriyle yeni fikirleri birleştirerek anlam inşa ettikleri aktif bir işlemi içermektedir (Jones ve Brader-Araje, 2002). Yapılandırmacılıkta öğrenme, daha çok bir anlam oluşturma olarak görülmekte ve anlamın da doğrudan doğruya öğretimle değil, öğrenen tarafından oluşturulduğu ileri sürülmektedir (Biggs, 1996). Yapılandırmacılar belli etkinliklerin ve zengin yaşantıların öğrenme sürecini etkinleştirebileceğine ve öğrenenlerin öğrenme düzeylerini olumlu yönde etkileyebileceğine inanmaktadırlar (Brooks ve Brooks, 1999). Bu bakımdan yapılandırmacı öğrenme; öğrenenlerin problem çözme, eleştirel düşünme ve yaratıcılık süreçleri üzerine temellendirilmektedir (Fer ve Cırık, 2007). Bu yönüyle yapılandırmacı öğrenme yaklaşımı, aktif öğrenmeyi amaç edinen öğretim için iyi bir temel oluşturmaktadır (Simons, 1997). Yapılandırmacılığın öğrenci merkezli özelliği dikkate alındığında, bu yaklaşımın aktif öğrenme ortamı için önemli olanaklar sunduğu ve aktif yöntemlere dayalı birçok materyalin kullanıldığı söylenebilir.

Yapılandırmacı yaklaşım, öğrenci merkezli ve aktif bir öğrenme süreci içermesi göz önüne alınarak 2005 yılından sonra Türkiye’de eğitim programlarındaki yerini almıştır. Yapılandırmacı yaklaşım, öğretmen merkezli bir eğitim sürecinden öğrenci odaklı bir yaklaşıma geçişin önünü açmıştır. Ancak, yapılandırmacı yaklaşım temel alınarak hazırlanan eğitim programlarında öğretmenlere

önerilen yöntem, teknik ve ölçme-değerlendirme alanlarında, öğrenme ortamları hazırlama gibi konularda öğretmenlerin yarından fazlasının eğitim ihtiyacı içinde oldukları belirlenmiştir (Akçadağ, 2010).

Bu nedenle yenilikçi öğretim yöntemleri, teknikleri ve alternatif ölçme değerlendirme yaklaşımlarının öğretmenlere, uygulamalara dayalı olarak etkinlikler yoluyla kazandırılmasının ve kullanım alanlarının yaygınlaştırılmasının öğrenci merkezli bir öğrenme süreci için oldukça yararlı olabileceği söylenebilir. Bu yöntemlerden biri de yaratıcı drama yöntemidir.

Yaratıcı drama, öğrencilerin aktif öğrenmelerine katkı sağlaması bakımından son yıllarda eğitim dizgesinde etkili bir yöntem olarak kullanılmaktadır. Polisini'ye (1993) göre; yaratıcı drama, yaşam durumlarındaki dramatik anların, öğretmenin yönlendirmesinde ve grup içi etkileşim süreçleri içinde yeniden yaratılmasıdır. Yaratıcı drama sürecinde bütün katılımcılar aktiftir. Devinsel ve duygusal olanı birlikte yaşayabilirler. Yapılandırmacı yaklaşıma uygun olan yaratıcı drama, eğitim sistemimiz içerisinde önemli bir ivme kazanmıştır. Bu yöntemin ivme kazanmasında en önemli etkenlerden biri yaratıcı dramanın diğer yöntemlerle etkileşimli bir şekilde uygulama olanağı sunması ile zengin bir öğrenme ortamı oluşturması ve süreçte bilginin öğrenci tarafından yapılandırılmasıdır (Aykaç ve Ulubey, 2008). Yaratıcı drama, yapılandırmacı yaklaşıma uygun olarak, öğrencilerin ön bilgileri üzerine kendi yaşantılarına dayalı olarak katılımcıların bilgiyi oluşturmasına olanak sağlamaktadır. Bununla birlikte, yaratıcı dramanın öğrenme süreci içerisinde farklı disiplinlerden çeşitli yöntem ve tekniklerle birlikte kullanılması yoluyla etkili bir öğrenme süreci yaratılabilmektedir. Yaratıcı drama ile birlikte kullanılan istasyon, işbirlikli öğrenme, grup çalışması, gösteri, deney, tartışma, beyin fırtınası, gezi-gözlem, sorgulama temelli öğrenme ve eğitsel oyunlar gibi çeşitli yöntem ve tekniklerle bilimin eğlenceli boyutuna vurgu yapılarak bireylerin bilimsel süreç becerileri geliştirilebilmektedir. Bu şekilde bir eğitim süreci ile yaratıcı, girişimci, eleştirel ve bilimsel düşünme becerisine sahip, sosyal yönü gelişmiş bireyler yetiştirmek mümkün olabilmektedir (Danielson, 1992). Yaratıcı drama, öğretmen merkezli bir çevredense öğrenci merkezli bir öğrenmeyi temel alır. Öğretmen öğrencilerin öğrenmede sorumluluk almasında, öğrenmelerinde ve kişisel gelişimlerinde yalnızca rehber rolü üstlenir. Ayrıca yaratıcı drama, yöntem olarak kullanıldığı sınıflarda yarattığı doğal enerji sayesinde öğrencilerin öğrenme sürecine tüm doğallıkları ile katılımlarını teşvik eder.

Yaratıcı drama, öğrencilerin öğrenme sürecinde aktif olmalarına, soru sorarak, araştırarak ve keşfederek öğrenmelerine olanak sağlar. Sınıfta etkili bir öğrenme ortamı sağlayan yaratıcı drama uygulamaları, deneysel ve uygulamalı olarak öğrenmenin herhangi bir öğretim programı içerisinde geliştirilip teşvik edilmesine olanak veren, öğrenciyi sürece aktif olarak katan bir yöntemdir (Annerella, 1992).

Bu yönüyle yaratıcı drama, bilginin öğrenci tarafından yapılandırıldığı, yapılandırmacı bir anlayışın olgularını bünyesinde barındırmaktadır. Ayrıca yaratıcı drama, öğrencinin yaşantılar yoluyla önemli bir deneyim kazanmasına, bağımsız düşünebilmesine ve düşüncelerini ifade edebilmesine, yaratıcılık sürecinin oluşmasına katkı sağlamaktadır (Ward, 1960). Yaratıcı drama, yalnızca katılımcıların ne bildiklerini değil aynı zamanda aktif katılım yoluyla düşüncelerini, yaratıcılıklarını ve yeteneklerini göstermelerine olanak sağlamaktadır (Adıgüzel, 2006). Yaratıcı dramanın amaçlarından biri de bilişsel, duyuşsal ve psikomotor becerileri geliştirmektir (Dupont, 1992). Bu bakış açısıyla yaratıcı drama, çocukların duygularını, düşüncelerini ve davranışlarını değiştirebilen, katılım ve iletişimi geliştiren güçlü bir araçtır. Ayrıca etkileşimi artırarak algıyı

keskinleştirir. Bireyin kendisini ifade etmesini kolaylaştırdığı gibi düşünsel ve duyuşsal gelişimine de katkıda bulunur (Somers, 1994). Bu açılardan bakıldığında yaratıcı drama; devinsel, zihinsel ve duyuşsal olarak kendini ifade edebilen, sorgulayan bireyler yetiştirmede önemli bir işlev görebilir. Ayrıca, yaratıcı drama etkinliklerinin genel özelliği içerisinde oyunun yer alması öğrencilere eğlenerek öğrenmenin yolunu da açabilir (Adıgüzel, 2012). Bu yönleri ile etkili ve verimli bir öğrenme süreci için önemli olanaklar sunan yaratıcı drama yöntemi, öğretmenlere öğrenim süreci için etkili bir donanım sağlayarak öğretmenlerin öğretmenlik becerileri ve mesleki gelişimlerine önemli katkılar sunabilmektedir.

Öğrenim süreci açısından öğretmenlerin yaratıcı drama konusunda eğitim alması ve bu alanda kendini yetiştirmesi, öğrenim sürecini zevkli ve kalıcı hale getirmesi kadar öğretmen anlatımına dayalı ezberci eğitim anlayışından uzaklaşılmasında da önemli bir adım olacaktır. Öğretmenlerin kendilerini mesleklerinde yeterli ve donanımlı hissetmeleri, mesleki yönden daha çok çaba içine girmelerine sağlayabilir. Etkili öğretmenlik becerileri; öğretmenlerin öğrenme sürecinde, öğrencilerin etkin iletişim kurabileceği, aktif olarak öğrenme sürecine katılacağı ve bilgiyi kendilerinin yapılandıracağı etkinlikler planlayıp uygulamalarını gerektirmektedir. Öğretmenin bunu başarı ile yerine getirebilmesi ise kendisini beceri olarak mesleğin gerektirdiği yeterlilik düzeyine ulaştırmasına bağlı görünmektedir. Yaratıcı drama yöntemi kullanılarak öğretmenlere bu becerilerin kazandırılması mümkün görünmektedir. Yaratıcı drama ile yapılandırılmış bir öğrenme sürecinde; öğretmenlerin yaparak yaşayarak öğrenme sürecine katılmaları ve mesleki becerilerini geliştirebilmelerinin yanı sıra yaratıcı dramanın etkisini ve işlevini görerek geleneksel öğrenme anlayışından uzaklaşmaları ve yapılandırmacı bir bakış açısı kazanarak yaratıcı dramayı derslerinde etkili bir yöntem olarak kullanma yönünde farkındalık geliştirebilecekleri öngörülebilir. Bu nedenle öğretmenlerin yaratıcı dramanın farklı disiplinlerde yöntem olarak kullanıldığı uygulama örnekleriyle buluşması önemlidir. Böylece yaratıcı drama yöntemi ile biçimlendirilmiş öğrenme sürecine katılan öğretmenler, öğrenme tecrübelerini mesleki yaşamlarına yansıtabilirler. Bunun yanında, yaratıcı drama süreçlerini birebir deneyimlemeleri yaratıcı drama yöntemini kullanma konusundaki zorlukları, eksiklikleri görmeleri açısından da bir fırsattır.

Bu araştırmanın problemini, farklı disiplinlerden bir araya getirilmiş öğretmenlerin yaratıcı dramayı yöntem olarak kullandığı çeşitli uygulamalarla buluşturulması ve uygulamaların öğretmenlik mesleği, okul içi uygulanabilirlik gibi açılardan öğretmenler tarafından değerlendirilmesini sağlamak oluşturmaktadır. Bu yüzden araştırmada, farklı branşlardan öğretmenlerin çeşitli disiplinlerden yaratıcı drama yöntemiyle oluşturulmuş ders örnekleriyle buluşturulmaları amaçlanmıştır. Ana amaç doğrultusunda aşağıdaki alt amaç sorularına yanıt aranmıştır:

1. Öğretmenlerin yaratıcı dramayı bir yöntem olarak kullanıp kullanmayacaklarına ilişkin görüşleri nelerdir?
2. Öğretmenlerin yaratıcı dramanın sınıf içinde uygulanabilirliğine ilişkin görüşleri nelerdir?
3. Öğretmenlere göre yaratıcı dramayı bir yöntem olarak kullanmanın avantajları ve dezavantajları nelerdir?
4. Uygulama sürecinin kendilerine bir katkı yapıp yapmadığına ilişkin öğretmen görüşleri nelerdir?

Yöntem

Araştırma Modeli

Araştırmada nitel araştırma yöntemlerinden temel yorumlayıcı nitel araştırma deseni kullanılmıştır. Temel yorumlayıcı nitel araştırma (Basic interpretive qualitative study), araştırmacının katılımcıların bir anlamı ya da fenomeni nasıl oluşturduğunu anlamaya çalışmasıyla ilgilendiğinde kullanılır. Temel yorumlayıcı nitel araştırma; görüşmelerden, gözlemlerden, doküman analizinden (katılımcıların yazılı süreç çıktıları gibi) yararlanan tümevarımsal bir araştırma stratejisidir (Merriam, 2002).

Araştırma 14-21 Şubat 2016 tarihleri arasında günde 3 saat olmak üzere toplam 18 saat olarak yürütülmüştür. Araştırma Muğla Halk Eğitim Müdürlüğü, Menteşe İlçe Milli Eğitim Müdürlüğü, Çağdaş Drama Derneği Muğla Temsilciliği işbirliğinde uygulanmıştır. Araştırmanın temel amacı öğretmenlerin sosyal bilgiler, Türkçe, matematik, fen bilgisi gibi farklı disiplinlerden yaratıcı drama yöntemiyle oluşturulmuş ders uygulamaları görmelerini sağlamak ve bu uygulamalara dönük görüşlerini almaktır. Bu doğrultuda sosyal bilgiler alanında iki, Türkçe, matematik ve fen bilgisi alanlarında ise birer yaratıcı drama uygulaması yapılmıştır. Uygulamada “Atatürk’ün Anılarından Yola Çıkarak Kişilik Özelliklerinin Yaratıcı Drama Yöntemiyle İncelenmesi”, “Yazınsal Türler ve Yaratıcı Drama (Hikaye)”, “Kesirlerde Sıralama”, “Solunum Sistemi”, “Tarihe Mal Olmuş Kişilerin Hayatı (Nikola Tesla)” ve “Tüketim Çılgınlığı” konuları işlenmiştir. Farklı derslerin seçilmesinin nedeni, araştırma grubunda yer alan öğretmenlerin branşları arasındaki farklılıktır. Böylelikle öğretmenlerin kendi branşlarıyla ilişkili farklı yaratıcı drama uygulamalarını deneyimleyerek kendi öğretmenlik yaklaşımları üzerine düşünceleri sağlanmaya çalışılmıştır. Uygulamada yaratıcı drama yöntemi ve doğaçlama, rol oynama, bilinç koridoru gibi tekniklerin yanında soru cevap, gösteri gibi teknikler kullanılmıştır.

Araştırmanın Çalışma Grubu

Araştırmada zaman, para ve iş gücü açısından var olan sınırlılıklar nedeniyle, örneklemin kolay ulaşılabilir ve uygulama yapılabilir birimlerden seçilmesine olanak tanıyan uygun örnekleme yöntemi kullanılmıştır. Bu nedenle araştırmanın örneklemini farklı branşlardan öğretmenlere aynı anda ulaşmaya olanak tanınması, fiziki koşullar açısından eğitimde yaratıcı dramının uygulanmasına elverişli olması nedeniyle Şahidi Ortaokulu öğretmenleri oluşturmuştur. Çalışma grubu iki fen bilgisi, iki Türkçe, iki matematik, iki İngilizce, bir beden eğitimi, bir sosyal bilgiler, bir teknoloji tasarım ve bir müzik öğretmeni olmak üzere 12 katılımcıdan oluşmaktadır.

Araştırmanın çalışma grubunu 2016 Şubat ayında Muğla ilinde farklı branşlarda görev yapan 8 kadın 4 erkek olmak üzere 12 öğretmen oluşturmuştur. Öğretmenlerin öğrenim durumu, mesleki kıdemleri ve yaşlarına ilişkin bilgiler aşağıdaki tabloda verilmiştir.

Tablo 1. Çalışma Grubunun Özellikleri

Katılımcılar	Yaş	Öğrenim Durumu	Kıdemi
Katılımcı -1	42	Üniversite	16 yıl
Katılımcı -2	37	Üniversite	15 yıl
Katılımcı -3	48	Üniversite	24 yıl
Katılımcı -4	58	Üniversite	33 yıl
Katılımcı -5	57	Üniversite	21 yıl
Katılımcı -6	43	Üniversite	20 yıl
Katılımcı -7	43	Üniversite	19 yıl
Katılımcı -8	43	Üniversite	20 yıl
Katılımcı -9	37	Üniversite	18 yıl
Katılımcı -10	37	Üniversite	16 yıl
Katılımcı- 11	34	Üniversite	8 yıl
Katılımcı -12	33	Üniversite	9 yıl

Veri Toplama Araçları ve Verilerin Analizi

Araştırmada veri toplama aracı olarak açık uçlu sorulardan oluşturulmuş yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılmıştır. Görüşme sorularının güvenilirliği için ölçme ve değerlendirme, program geliştirme ve yaratıcı drama uzmanlarının görüşleri alınmıştır.

Verilerin Toplanması

Araştırmanın verileri 18 saatlik yaratıcı drama uygulamasından sonra öğretmenlerle görüşme yapılarak toplanmıştır. Görüşmeler yaratıcı drama salonunda, öğretmenlerle yüz yüze gerçekleştirilmiştir. Öğretmenlerin yanıtları ses kayıt cihazıyla kaydedilmiştir.

Verilerin Analizi

Çalışmanın verileri betimsel analiz tekniği kullanılarak çözümlenmiştir. Betimsel analizde, elde edilen veriler, daha önceden belirlenen temalara göre özetlenir ve yorumlanır (Yıldırım ve Şimşek, 2013). Öğretmenlerle gerçekleştirilen görüşmeler sonucunda elde edilen veriler, öğretmenlerin farklı disiplinlerde yaratıcı dramanın yöntem olarak kullanılmasına yönelik uygulamalara ilişkin görüşlerini ortaya koyacak biçimde çözümlenmiştir. Görüşme sonunda elde edilen verilerin deşifresinden sonra, veriler dört ana tema altında toplanmış, gerekli yerlerde öğretmen görüşlerinden doğrudan alıntılar verilerek yorumlanmıştır. Belirlenen temalar sırasıyla; “Katılımcıların Yaratıcı Dramayı Derslerinde Bir Yöntem Olarak Kullanıp Kullanmayacakları”, “Katılımcıların Yaratıcı Drama Sürecinde Katıldıkları Uygulamaların Sınıftaki Uygulamalarına Yansımaları”, “Yaratıcı Dramayı Bir Yöntem Olarak Kullanmanın Önündeki Engeller” ve “Yaratıcı Dramanın Katılımcılara Dönük Katkıları” şeklindedir.

Bulgular

Araştırmanın bu bölümünde, uygulama sonucunda öğretmenlerle yapılan görüşmelerden elde edilen bulgulara yer verilmiştir.

Katılımcıların Yaratıcı Dramayı Derslerinde Bir Yöntem Olarak Kullanıp Kullanmayacaklarına İlişkin Görüşleri

Öğretmenler, yaratıcı dramanın derslerde kullanılabilceğini ve bu yöntemi derslerinde kullanacaklarını belirtmişlerdir. Çalışmaya katılan öğretmenlerin, yaratıcı drama uygulamalarından sonra sınıf içi öğretim süreçlerini sorgulamaya başlamaları, artık konuları yaratıcı dramayla nasıl ilişkilendirebileceklerini düşünmeleri yaratıcı dramayı derslerinde bir yöntem olarak kullanacaklarını gösterir niteliktedir. Bu durum özellikle **K1**, **K2** ve **K7**'nin görüşlerinde vurgulanmıştır:

“Evet düşünüyorum. Ben de dersleri işlerken “Bunu drama ile nasıl işlerim?” diye düşünüyorum. Drama ile öğrenmenin kalıcı olacağını düşünüyorum. Fakat süre yeterli değildi. Biraz daha süre uzun olsaydı. Bunları daha iyi öğrenme şansımız olsaydı.” (K1)

“Drama dersini daha yaygın şekilde görebilseydik daha da verimli olacağını düşünüyorum. Ama arkadaşların farklı yönlerini görmek, eğlenmek açısından güzeldi. Bir de ‘Ben de derste şöyle yapabilirim.’ fikrinin oluşması açısından iyiydi.” (K2)

“Dersin müfredatına ve konulara göre drama etkinliklerini kullanacağım. Şimdi bu çalışmayla daha bilinçli olabilecek. O anlamda yararlı oldu.” (K7)

Ayrıca öğretmenler daha önce anlatım, soru cevap gibi klasik yöntem ve teknikleri çoğunlukla kullandıklarını ifade etmişlerdir. **K4**'ün bu yöndeki görüşü aşağıdaki gibidir:

“Derslerimizde kullandığımız yöntem ve teknikler; klasik öğrenme-öğretme yöntem ve teknikleri (soru-cevap, anlatım, demonstrasyon vb.) çoğunlukla kullanılıyor, yaratıcı drama yöntemini kullanarak öğrencilerimizin eğlenerek kalıcı öğrenmeleri sağlanacaktır.”

Öğretmenler bunlara ek olarak, uygulamalarda yaratıcı drama yöntemini kullanarak öğrencilerinin eğlenerek kalıcı öğrenmelerini sağlayabileceklerini, dersleri nasıl aktif hale getirebileceklerini gördüklerini ve bazı uygulamaları sınıflarda uyguladıklarında drama etkinliklerinin öğrenmede kalıcı olduğunu, derse katılmayan öğrencilerin drama yoluyla derse katılabileceklerini belirtmişlerdir. İngilizce öğretmeni olan **K5**, yaratıcı dramanın kalıcı öğrenmedeki rolünü özellikle vurgulamaktadır:

“Drama etkinliklerinin öğrenmede etkili ve kalıcı olduğunu gördüm. Ben İngilizce öğretmiyim, özellikle kelime öğrenmede çocuğun görsel anlamda da bunu uygulayarak devreye sokması birçok kelime ezberini kolaylaştıracaktır. Özellikle beşinci altıncı sınıflar gibi daha başlangıç sınıflarında çok daha yararlı olacak, fakat üst sınıflarda TEOG gibi bir sınava hazırlanmada bütün branşlarda zorluklar olabilir. Sınıfın yapısıyla da alakalı dramayı ne kadar aktif kullanabileceğiniz ama kesinlikle çocuk çok daha kolay öğrenir ve bu öğrenme kalıcı olur.”

K9 ve **K10** ise yaratıcı dramanın tüm katılımcıları aktif kılan ve onlara daha kolay ulaşılmasını sağlayan yönünü vurgulamaktadırlar:

“Drama yöntemi ile yeni bir yöntem daha geliştirmiş oldum, öğrenciye ulaşma noktasında. Bu yöntemi ısrarla derslerimde kullanacağım. Kalıcı öğrenme sağlanması açısından çok yararlı bir yöntem.” (K9)

“Drama sürecinde her öğrencinin derse katılabileceğini gördüm. Bana her öğrenciye ulaşma imkânı sağladı. Gördüğüm uygulamaları dersime uyarlamayı düşünüyorum. Özellikle matematiği çok beğendim. Kesirlerle başım dertteydi. Çok kalıcı oldu.” (K10)

Görüldüğü üzere, öğretmenler katıldıkları uygulamaların mesleki olarak kendilerini geliştirdiğini ifade etmektedir. K10'nun yaratıcı dramayı kullanarak “kesirler” konusunu daha etkili bir biçimde öğreteceğine ilişkin ifadesi öğretmenlerin yöntemi halihazırda derslerinde kullanmaya başladıklarını da göstermektedir. Bu tema altında toplanan görüşlerde, öğretmenler yaratıcı drama yönteminin derslerde kullanılması gerektiğini belirtirlerken; yöntemin özellikle kalıcı ve etkili öğrenme sağladığını, öğrencileri daha etkin kıldığını, öğrencilere ulaşmayı çok kolaylaştırdığını vurgulamışlardır.

Katılımcıların Yaratıcı Drama Sürecinde Katıldıkları Uygulamaların Sınıftaki Uygulamalarına Yansımalarına İlişkin Görüşleri

Çalışmaya katılan öğretmenler; yaratıcı drama yönteminin öğretmenlik anlayışlarına katkı sağladığını, derslerinde drama yönteminden daha fazla yararlanmayı düşündüklerini ifade etmişlerdir. K1, bu uygulamaların kendi öğretmenlik anlayışında değişiklik yarattığını ifade ederken, bir yandan da bu tür çalışmaların daha uzun soluklu gerçekleştirilmesi gerektiğini vurgulamaktadır:

“Evet değiştirdi. Derslerimde dramadan yeri geldikçe faydalanmayı düşünüyorum. Duyguların ifade edilişi, tarihi eser kaçakçılığı vb. fakat süre yeterli değildi, daha temelden alınsaydı daha iyi olurdu.”

K5, K9, K10 da öğretmenlik anlayışlarında bazı değişiklikler olduğunu vurgularlarken, yaratıcı drama yoluyla öğrencilerine daha rahat ulaşabileceklerini gördüklerini, drama yöntemiyle öğrenmenin öğrenciyi aktif hale getirdiğini, öğrenmeyi kolaylaştırdığını, öğrencilerin dersten daha fazla zevk aldıklarını ve konuyu daha iyi kavradıklarını ifade etmişlerdir:

“Bu uygulamalar öğretmenlik anlayışımı değiştirdi. Eskiden tek düze ders anlatırken öğrencilerin dersten sıkıldıklarını ama drama sürecinde dersten daha zevk aldıklarını ve konuyu daha iyi kavradıklarını gördüm.” (K5)

“Drama sürecinde görmüş olduğum farklı uygulamalar öğretmenlik anlayışına olumlu katkılarda bulundu. En basitinden en zor konun bile drama tekniği kullanarak öğrencilere zevkli bir atmosferde verilebileceğini gördüm.” (K9)

“Değiştirdi. Öğrencilerin oyunla derse daha iyi katılabileceğini gördüm. Aktif olan öğrencinin derste sıkılmadığını gördüm. Dramanın ulaşamayan öğrencilere ulaşmada iyi araç olabileceğini gördüm.” (K10)

K11 ise yaratıcı dramayla farklı öğrenme biçimlerine sahip öğrencilere daha rahat ulaşılabilirdiğini vurgulamaktadır:

“Bazı çocuklar bedensel öğreniyor. Kinestetik öğreniyor. Bedensel öğrenen ve söz almaktan çekinen öğrenciler için faydalı alacağına düşünüyorum.”

K2 ise yaratıcı dramanın öğretim süreçlerini etkili kılmasının yanında, sınıfta oluşturduğu atmosferle öğrenciler arası ilişkilere de olumlu yansıdığını, çatışma yaşayan öğrencilerin yaratıcı drama süreçlerinde birbirleriyle diyalog kurmaya daha istekli olduklarını aktarmaktadır:

“Ben öğretmenlik yerine eğitimliği öne çıkaran birisi olarak öğrencilerime daha rahat ulaşacağımı, onların da kendilerini arkadaşlarına anlatması, göstermesi gereken ortamların drama ile oluşacağını ve bu sayede daha rahat dersleri ve hayatı anlayacaklarını düşünüyorum. Örneğin geçen derste öğrencilerle “Dostluk Şarkısını” işliyorduk. İki küs öğrencimle parçaya çalışırken çocuklara yaptırdığım bir doğaçlama ile birbirlerine sarıldılar. Dersin sonunda bütün sınıf şarkıyı ezberlemişti.”

Bu tema altındaki görüşlere bakıldığında, öğretmenlerin yaratıcı dramayı sınıflarında uygulamalarının birinci temadaki bazı öngörülerini destekler sonuçlar verdiği görülmektedir. Öğretmenlerden bir kısmı, birinci temada yaratıcı dramanın kalıcı ve etkili öğrenme sağlayacağını, öğrencileri daha etkin kılacağını, öğrencilerin derse katılımını geliştireceğini, dersleri daha zevkli hale getireceğini ifade etmişlerdir. Bu temada ise öğretmenlerin uygulamalarda gördüklerini derslerine uyguladıktan sonra benzer görüşler dile getirerek görüşlerini örneklerle destekledikleri görülmektedir.

Yaratıcı Dramayı Bir Yöntem Olarak Kullanmanın Önündeki Engellere İlişkin Katılımcı Görüşleri

Öğretmenlerin önceki temalarda ifade ettikleri görüşler incelendiğinde; yaratıcı dramayı derslerde kullanmayı yararlı buldukları ve derslerinde kullanmayı düşündükleri görülmektedir. Ayrıca öğretmenler yaratıcı dramayı derslerinde yöntem olarak kullanmanın; öğrenmeyi daha etkili, kalıcı ve eğlenceli kılması, öğrencinin özgüvenini ve sosyal davranışlarını geliştirmesi, öğrencilerin derse daha etkin katılımını sağlaması açısından da etkili olduğunu belirtmişlerdir. Ancak, öğretmenler yaratıcı dramayı etkin kullanmanın önünde birtakım engeller de bulunduğunu ifade etmişlerdir. Öğretmenlerin en çok vurgu yaptığı engellerden biri sınıfların kalabalık olmasıdır:

“Daha çok ve farklı şekilde kullanmak isterim ama okullarımızın kalabalıklığının buna müsaade edeceğini düşünmüyorum.” (K2)

“Grup çalışmaları açısından sınıf ortamında kullanışlı bir yöntem olmasına rağmen, kalabalık sınıflar için bir kargaşa ortamı yaratarak, gürültünün artmasına neden olabiliyor.” (K6)

“Dezavantajları: zaman gerektiriyor, sınıflar kalabalık, müfredat yoğun, ortamımız uygun değil ama aslında güzel.” (K7)

Yaratıcı dramanın sınıflarda uygulanmasının önündeki bir diğer engel de fiziksel koşulların yarattığı kısıtlılıklar (sınıftaki sıralar, masalar, sınıfların genişliği, özellikle yaratıcı drama oturumları için oluşturulmuş atölye yoksunluğu vd.) olarak gösterilmiştir:

“Dramanın yönteminin yararlı olacağını düşünüyorum fakat bizim okuldaki şartlar buna çok uygun değil. Sınıflardaki kalabalık, sıralar, masalar bu dersleri çok uygulamamıza uygun değil. Atölye olsaydı.” (K1)

“Sınıf ortamında (sıralar, masalar ve dolaplar) etkinlikler için alan sorunu yaşanmasına sebep oluyor. Çok dar bir alanda 30 öğrencinin ısınma ve canlandırma yapabilmeleri çok zor. Ancak okuldaki boş alanlar, havalar uygun olduğunda okul bahçesinde çalışmalar yapılabilir ancak yeterli olduğu söylenemez. Okullarda drama sınıflarının oluşturulması bu sorunu ortadan kaldıracaktır.” (K4)

Yaratıcı dramanın uygulaması önündeki bir diğer büyük engel de öğretim programının yoğunluğunu ve programı yetiştirme kaygısı olarak ifade edilmiştir:

“Bir de müfredat çok yoğun Türkçe özellikle bu yüzden dramayla işlemek biraz böyle çok vakit alacağı için zorlar. Ama bazı konularda mesela hikâye anlatımında tabii ki kullanılabilir.” (K1)

“Çok sık kullanılması kontrol dışı olursa, dersi verimsiz kılabilir. Çünkü ders müfredatımız çok yoğun.” (K3)

“Dezavantajı müfredat yoğun. Etkinlikler bütün sınıfa yaptırıldığında zaman sıkıntısı çekilecek.” (K5)

“Dezavantajları: zaman gerektiriyor, sınıflar kalabalık, müfredat yoğun, ortamımız uygun değil ama aslında güzel.” (K7)

Öğretmenlerin çoğunluğu, zaman sıkıntısını bir engel olarak gösterirken beden eğitimi öğretmeni olan K12 ise aynı görüşte olmadığını belirtmiştir:

“Ben beden eğitimi öğretmeniyim. Sürenin yetersiz olduğunu düşünmüyorum. Müfredatta yeri geldikçe kullanılabilir. Hem de çocukları derse bağlamış olursun. Arkada uyuyan bile derse katılmak zorunda kalır ve kalıcı bir öğrenme sağlar bence ama matematiği üst düzey öğrenemeyebilir. Asgari düzey öğrenir. Dramayla daha kalıcı olur. Üç gün sonra bunu unutacaktı, dramayla unutmayacak. Sözel olarak anlatılan bir ders de üç gün sonra unutacak ama dramayla anlatılırsa kalıcı olur. Bence süre konusunda daha kısa sürede öğrenir. Yalnızca öğretmen daha çok yorulacak. Ben kendi öğrenciliğimden biliyorum, eğer öğretmen masada oturur, dersi monoton bir şekilde anlattırsa o dersle alakan kalmıyor. Ne anlattırsa anlatsın isterse hayat hikayesini anlatsın farkında bile değilsin çünkü çok monoton anlatıyor. Ama hareketli, derse katılan, sürekli bir yerlerle temas halinde olan bir kişi dersi dinlemek zorunda kalır ister istemez. Ben bu yüzden dramanın çok etkili olacağını düşünüyorum.”

Bu tema altındaki görüşlere bakıldığında öğretmenlerin; okullardaki fiziksel ortamların yaratıcı dramaya her zaman uygun olmamasını, öğretim programlarının yoğunluğunu, dersleri yetiştirme kaygısını ve sınıfların kalabalık olmasını yaratıcı dramayı yöntem olarak uygulamanın önündeki belli başlı engeller olarak gördükleri ifade edilebilir.

Katılımcıların Yaratıcı Dramanın Kendilerine Dönük Katkılarına İlişkin Görüşleri

Yaratıcı dramanın yöntem olarak kullanıldığı farklı disiplinlerdeki çalışmalar, öğretmenlerin eğitim üzerine düşüncelerini sağladığı gibi kendileri üzerine de düşüncelerini sağlamıştır. Yapılan görüşmelerden elde edilen verilere bakıldığında, öğretmenler gerçekleştirilen uygulamaları kendi gelişimlerine farklı yönlerden katkı sağlayan bir süreç olarak da görmektedirler. Uygulamaya katılan öğretmenler genel olarak kendilerini mutlu hissettiklerini, eğlendiklerini, kendilerini tanıma fırsatı bulduklarını, mesleki anlamda farklı bir bakış açısı kazandıklarını, motivasyonlarının arttığını, öğretmen arkadaşları ile iletişimlerinin güçlendiğini, onları daha iyi tanıma fırsatı bulduklarını ve özgüvenlerinin arttığını şu cümlelerle ifade etmişlerdir:

“Bu süreçte bilgilerimi pekiştirdim. Çalışmalarımız sırasında kendi dersime nasıl uyarlayabileceğimi kafamda canlandırdım. Kendime olan güvenim arttı. Yöntem olarak yaratıcı dramanın farklı derslerde nasıl uygulanabileceği konusunda düşündüm.” (K4)

“Öğretmen arkadaşlarımın farklı yönlerini görmemi sağladı. Bunun yanında çok eğlendim. Ben dâhil diğer arkadaşlarımın daha dışa dönük davranmanın rahatlığını hissettiğini düşünüyorum.” (K2)

“Kendimi mutlu hissettim. Arkadaşlarla kaynaşmamı sağladı. Bu süreçte dersleri kaçırmamaya çalıştım. Bana dersleri işleme açısından farklı bakış açısı geliştirmemi sağladı.” (K10)

“Sosyal aktivitenin önemini hatırlattı. Disipline edilmiş ortamdaki kurtardı. Özgüvenim arttı. Fırsat verilmesi durumunda daha başarılı olabileceğim kanaati oluştu.” (K8)

“Heyecan vericiydi. Farklı uygulamalar hakkında bilgi edinmek güzeldi.” (K6)

“Drama ile aynı okulda görev yaptığım öğretmen arkadaşlarım ile olan iletişimim güçlendi. Onlarla bir şeyler paylaşmış olmak beni mutlu etti. Motivasyonumu olumlu yönde arttırdı.” (K9)

Tartışma, Sonuç ve Öneriler

Araştırma sonucunda katılımcıların tamamı, çalışma sürecinde görmüş oldukları drama uygulamalarının mesleki gelişimlerini ve öğretmenlik anlayışlarını olumlu yönde etkilediğini ifade etmişlerdir. Katılımcıların yaratıcı dramayı derslerinde bir yöntem olarak kullanmaya istekli oldukları ve derslerinde bazı uygulamalarda kullandıklarını belirtmişlerdir. Ayrıca katılımcıların tamamının yaratıcı dramanın derslerin işlenişinde bir yöntem olarak kullanılmasının öğrenmeyi etkin ve zevkli hale getirdiği, öğrencilerin kendine güvenmesini ve sosyalleşmesini sağladığı, öğrenciler arasında iletişimi güçlendirdiği, öğrencilerin tamamına ulaşmayı mümkün kıldığı, dersi monotonluktan kurtardığı, öğrenmeyi eğlenceli hale getirdiği yönünde görüş belirttikleri görülmüştür. Bu yönüyle öğretmenler daha önceden anlatım ve soru-cevap gibi yöntem ve teknikleri kullanırken uygulama sonucunda yaratıcı dramanın bir yöntem olarak kullanılmasının öğrencilerin etkili öğrenmeleri üzerindeki rolünü fark ettikleri ve öğrenme öğretme anlayışlarında öğrenci merkezli yapılandırmacı bir öğrenme anlayışı geliştirdikleri söylenebilir. Bunun yanı sıra katılımcılar, bu çalışmanın mesleki becerilerine katkı sağladığı, çalışma süresince yaratıcı drama yöntemini derslerinde uygulamaya

çalıştıkları, eğlendikleri, farklı yöntemlerle öğrenmenin daha kalıcı olabileceğini ve derslere tüm öğrencilerin katılımının sağlanabileceğini gördükleri, özgüvenlerinin arttığı, arkadaşları ile iletişimlerinin güçlendiği ve çocukluklarına döndükleri yönünde fikir bildirmişlerdir. Bu yönüyle öğretmenlerin öğretme öğrenme sürecinde drama yöntemini kullanma yönünde anlayışlarının değiştiği, öğrenme sürecini etkili bir biçime dönüştürme yönünde motivasyonlarının arttığı, etkili bir süreç oluşturma yönünde kendilerine güvenlerinin arttığı ve bu yönde mesleki becerilerinin geliştiği söylenebilir. Ancak öğretmenlerin görüşlerinde de görülebileceği gibi öğretmenlerde mesleki becerilerin daha etkili geliştirilmesi için uygulama süreçlerinin daha uzun zaman dilimine yayılmasının gerekli olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Öğretmen ve öğretmen adayları ile yaratıcı drama yöntemi kullanarak yapılan araştırma sonuçları da bu araştırmanın sonuçlarını destekler nitelikte olup yaratıcı dramanın öğretmenlerin mesleki gelişiminde etkili bir rol oynadığını belirtmişlerdir. İncelenen bu araştırmalarda yaratıcı dramanın; öğretmenlerin karşılaştığı sorunlarla başa çıkabilme, amaçlarına ulaşmada kararlılık, öz yeterlilik inançlarının yükselmesi, içsel güdülenmeyi sağlama, mesleki gelişimin önemini fark etme, duyuşsal boyutun geliştirilmesi, konuşma ve anlatma becerilerinin gelişmesi, farklı bakış açıları kazanma, öğretmenliğe karşı tutum, duygusal zeka yeterlilikleri ve yeterlilik düzeylerinin yükseltilmesi gibi konularda etkili olduğu sonucuna ulaşılmıştır (Aykaç, 2011; Çayır ve Akbulut, 2015; Cawton and Dawson, 2009; Demirsöz, 2010; Kaf- Hasırcı, Bul ve Saban İflazoğlu, 2008; Özdemir, 2003; Şimşek, 2013; Saçlı, 2013; Yeşilyurt, 2013).

Buna karşın araştırmada ortaya çıkan bir diğer sonuca göre; katılımcı öğretmenlerin yaratıcı dramanın okullarda uygulanması sürecinde birçok sorunla karşılaştığı görülmüştür. Bu sorunların genelde öğretmenler tarafından sınıfların kalabalık olması, sınıf düzeninin (sıra, masa, sandalye vb.) drama için uygun olmaması, okulda drama atölyesinin bulunmaması, mevcut sınav sisteminin yapılandırma anlayışına uygun olmayan sonuç temelli sınavlar olması, müfredatın çok yoğun olması, drama uygulamalarının öğretmen açısından derse hazırlık gerektirmesi, drama uygulamalarının zaman alması, sınıf kontrolünün kaybolması ve gürültülü ortam oluşmasına neden olması olarak belirtilmiştir. Duatepe-Paksu ve Ubuz'un (2007) araştırmasında da yaratıcı drama yönteminin uygulanmasının yaratıcılık, sabır, zaman ve para gerektirdiğinden, ayrıca planlara önceden uzun zamanlı hazırlık yapılmasının ve araç gereç teminin zorluğundan söz edilmiştir. Aynı araştırmada, ders yükü fazla olan öğretmenlerin bunları gerçekleştirmesinin zorluğu dile getirilmiş, ayrıca sınıf düzenindeki değişiklikten bahsederek derslerden önce sınıfta yapılan oturma düzenlemelerinin her dersten önce gerçekleştirilmesinin de zorluğu aktarılmıştır. Maden (2007) araştırmasında okullarda drama çalışmalarında kullanılan ortamların önemli bir sorun teşkil ettiğini belirtirken; bakımsız, havasız, gürültülü vb. özellikle uygun olmayan yerlerde, küçük sınıflarda drama çalışmaları yapılmaya çalışıldığını aktarmaktadır. Sosyal bilgiler öğretmenleriyle ilgili yapılan bir başka araştırmada (Metinnam, Keleşoğlu ve Özen, 2014) da konuların yetiştirilmesi gerekliliği, yaratıcı drama gibi bir yöntemle işlenecek dersin uzun süreli hazırlık gerektirmesi konuları öğretmenler tarafından uygulama önündeki engellerden birkaçı olarak gösterilmiştir.

Ancak bu sorunlara rağmen öğretmenlerin yaratıcı dramayı derslerinde bir yöntem olarak kullanma yönünde istekli oldukları, drama eğitimlerini devam ettirmek istedikleri ve dramanın yaygınlaşması gerektiğine inandıkları görülmüştür. Bu sonuçlar ışığında farklı derslerde uygulanan drama etkinliklerinin öğretmenlerin öğrenme sürecine bakışlarını değiştirdiği, mesleki olarak öğrenme sürecini öğrenci merkezli yöntemlerden biri olan yaratıcı drama yöntemi ile zenginleştirme yönünde çaba içerisine girdikleri, yaratıcı drama ile derslerini verme konusunda bilgi ve becerilerini

artırdıkları ve yaratıcı drama yöntemini derslerinde kullanma yönünde arayış içerisine girdikleri söylenebilir.

Bu araştırma sonuçlarından yola çıkarak aşağıdaki önerilerde bulunulmuştur:

- Okullardaki sınıfların öğrencilerin grup halinde çalışabilecekleri etkinliklere olanak verecek şekilde düzenlenmesi,
- Okullarda dramanın etkili bir şekilde uygulanabilmesi için uygun fiziki mekânların oluşturulması (okullarda drama salonlarının oluşturulması),
- Öğretmenlere, yaratıcı drama konulu daha uzun süreli hizmet içi eğitimler verilmesi. Lisans öğretimi süresince yaratıcı drama eğitimi almayan öğretmenlerin belirlenerek bunlara yönelik yaratıcı drama seminerlerinin düzenlenmesi,
- Öğretmenlerin yaratıcı drama yöntemini sınıflarda kullanmaları yönünde teşvik edilmesi önerilmektedir.

Kaynaklar

- Adıgüzel, H. Ö. (2006). Yaratıcı drama. H. Ö. Adıgüzel. (Ed.). *Yaratıcı drama(1985-1998) yazılar*. İkinci Bası. Ankara. Naturel Yayıncılık.
- Adıgüzel, Ö.(2012). *Eğitimde yaratıcı drama*. Ankara: Naturel Yayınları.
- Akçadağ, T. (2010). Öğretmenlerin ilköğretim programındaki yöntem teknik ölçme ve değerlendirme konularına ilişkin eğitim ihtiyaçları. *Bilgi*, (53), 29-50.
- Annerella, L. (1992). Creative drama in the classroom. , *Non-journal, Educational Resources Information Center (Eric)*. (1-22).
- Aykaç, M. (2011). Yaratıcı drama etkinliklerinin Türkçe öğretmen adaylarının konuşma becerilerine etkisi. *International Periodical For The Languages, Literature and History of Turkish or Turkish* (8), 671-682.
- Aykaç, M. (2011). *Türkçe öğretiminde çocuk edebiyatı metinleriyle kurgulanan yaratıcı drama etkinliklerinin anlatma becerilerine etkisi*. Yayımlanmamış doktora tezi, Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Aykaç, N. ve Ulubey, Ö. (2008).Yaratıcı drama yöntemi ile yapılandırmacılık ilişkisinin 2005 MEB ilköğretim programlarında değerlendirilmesi. *Yaratıcı Drama Dergisi*. 3(6), 30-46.
- Aypay, A. (2011). Öğretme ve öğrenme anlayışları ölçeğinin Türkiye uyarlaması ve epistemolojik inançlar ile öğretim ve öğrenme anlayışları arasındaki ilişkiler. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri*, 11(1), 7-29.
- Baş, G. (2014). İlköğretim öğretmenlerinin öğretim-öğrenme anlayışlarının bazı değişkenler açısından değerlendirilmesi. *Dicle Üniversitesi Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi Dergisi*, (22), 18-30.
- Baş, G. ve Beyhan, Ö. (2013). Öğretmen adaylarının öğretim-öğrenme anlayışları ile öğrenci kontrol ideolojileri arasındaki ilişki. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi (H. U. Journal of Education)* Özel Sayı (1), 14-26.
- Biggs, J. (1996). Enhancing teaching through thoughtful alignment. *Higher Education*, (32), 347-364.
- Brooks, J. G. and Brooks, M. G. (1999). *In search of understanding: The case for constructivist classrooms* (Revised ed.). Alexandria, VA: Association for Supervision and Curriculum Development.
- Cawthon, S., and Dawson, K. (2009). Drama for schools: Impact of a drama-based professional development program on teacher self-efficacy and authentic instruction. *Youth Theatre Journal*,(23), 144-161.
- Çayır Nihan, A. ve Gökbulut, Ö.(2015). Yaratıcı drama yöntemi ile öğretmen yeterliklerinden kişisel gelişim üzerine nitel bir çalışma. *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*. 11(2), 252-270.
- Demirsöz, Ebru, S. (2010).*Yaratıcı dramanın öğretmen adaylarının - demokratik tutumları, bilişüstü farkındalıkları ve duygusal zekâ yeterliliklerine etkisi*. Yayımlanmamış doktora tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü. İzmir.
- Danielson, T.R. (1992). Evaluating the ability of drama base instruction to influence the socialization of tenth grade English. *New York: National Arts Education Research Center*. (ERIC Documentation Reproduction Service No. ED 367000).
- Duatepe-Paksu, A. ve Ubuz, B. (2007). Yaratıcı drama temelli matematik dersleri hakkında öğretmen görüşleri. *Yaratıcı Drama Dergisi*, 1 (3-4), 193-206.
- Dupont, S. (1992). The effectiveness of creative drama as an instructional strategy to enhance the reading comprehension skills of fifth grade remedial readers. *Reading Research Hand Instruction*, 31(3), 41-52.
- Fer, S.,ve Cırık, I. (2007). *Yapılandırmacı öğrenme: kuramdan uygulamaya*. İstanbul: Morpa Yayınları
- Jones, M. G., and Araje, L. B. (2002). The impact of constructivism on education: Language, discourse and meaning. *American Communication Journal*, 5(3), 1-10.
- Kaf-Hasırcı, Ö., Bulut, M. S. ve Saban-İflazoğlu, A. (2008). Öğretmen adaylarının yaratıcı drama dersinin bireysel ve akademik kazanımlarına ilişkin görüşleri. *Yaratıcı Drama Dergisi*, 3 (6), 63-81.
- Maden, S. (2011). Türkçe öğretiminde dramanın kullanımı ile ilgili sorunlar. *Adıyaman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 4(6), 107-122.

- Merriam, S. B. ve diğerleri. (2002). *Qualitative research in practice: Examples for discussion and analysis*. San Francisco, CA: Jossey-Bass.
- Metinnam, İ., Keleşoğlu, S. ve Özen, Z. (2014). Teachers' views on using creative drama as a method in social studies education. *Journal of Education and Future*, 6, 43-57.
- Özdemir, L. (2003). *Yaratıcı drama dersinin duygusal zeka gelişimine etkisi*. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, Uludağ Üniversitesi, Bursa.
- Polisini, J. K. (1994). *The creative drama book three approaches*. Anch Orage Pers. New Orleans. USA.
- Saçlı, F. (2013). *Yaratıcı drama eğitiminin aday beden eğitimi öğretmenlerinin eleştirel düşünme becerileri ve eğilimleri üzerine etkisi*. Yayımlanmamış doktora tezi, Hacettepe Üniversitesi, Ankara.
- Saçıcı, S. (2013). *The interrelation between re-service science teachers' conceptions of teaching and learning, learning approach esand self-efficacy beliefs*. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi. ODTÜ, Ankara
- Simons, P.R.J. (1997). Definition sand theories active learning. Stern, D. and Huber, G.L.(Ed.), *Active learning for student sand teachers: report from eight countries*. Paris: OECD.
- Somers, J. (1994). *Drama in the curriculum*. London: Cassel Educational Limited.
- Şahin, S. ve Yılmaz, H. (2011). A confirmatory factor analysis of the teaching and learning conceptions questionnaire (TLCQ). *Journal of Instructional Psychology*, 38, (3), 194- 200.
- Şimşek, M. (2013). *Yaratıcı drama dersinin sınıf öğretmeni adaylarının sosyal becerilerine etkisi*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ege Üniversitesi, İzmir.
- Yeşilyurt, E. (2013). Öğretmen adaylarının öğretmen öz yeterlik algıları. *Elektronik sosyal bilimler dergisi*, 12 (45), 88-104.
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2013). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Ward, W. (1960). *Creative drama, drama with and for children, children theater*. Washington: US. Department of Health, Education and Welfare Office of Education.

Ek1: Ders Planı Örneği (Dördüncü Oturum)

Ders: Fen Bilgisi

Konu: Solunum Sistemi

Grup: Değişik branşlardan 12 Ortaokul Öğretmeni

Tarih (Gün/Ay/Yıl): 17.02.2016

Mekân: Muğla/ Menteşe Şahidi Ortaokulu

Süre: 180 dakika

Kullanılacak Yöntem-Teknikler: Yaratıcı Drama (Doğaçlama, rol oynama)

Araç- Gereçler: Resimler, CD çalar, bilgi kartları, A4 beyaz kağıt

Kazanımlar:

- Fen Bilgisi dersine yönelik yaratıcı dramanın yöntem olarak kullanıldığı bir ders planı hazırlar.
- Fen Bilgisi dersinde yaratıcı drama yönteminin kullanılabildiği konusunda farkındalık geliştirir.

Süreç:

Hazırlık-Isınma

1.Etkinlik

Katılımcılar alanda müzik eşliğinde serbest olarak yürürler. Lider katılımcılara: “ Şimdi ayaklarınızı karnınıza doğru çekerek yürüyün, çapraz yürüyün, Çizgi üzerinde yürüyün, bacaklarınızı mümkün olduğunca açarak yürüyün, sekerek yürüyün, sıçrayarak yürüyün. İşe geç kalıyorsunuz. Otobüsü kaçırmak üzeresiniz. Koşun. İş yerinize geldiniz. Toplantı nerdeyse başlamak üzere. Asansör bir türlü gelmiyor. Merdivenlerden koşarak çıkın.” Şeklinde yönergeler verir. Katılımcılar tekrar çember olur. Lider: Soluk alış-veriş hızımız arttı mı? Harcadığımız enerji miktarı arttı mı? Yediğimiz besinlerdeki enerjinin açığa çıkması ile soluk alış-verişimiz arasında bir bağ olabilir mi?

2. Etkinlik

Katılımcılardan biri bir köşede televizyon izler, biri başka bir köşede uyur, biri de spor yapar. Diğer katılımcılar ise enerji olur. Enerjiler alanda müzik eşliğinde dans ederken müzik durduğunda diledikleri eylemi yapan katılımcının yanına koşarlar. Lider tarafından en çok hangi eyleme enerji gittiği sayılır ve uyurken de az da olsa enerji harcadığımız dolayısıyla soluk alıp verdiğimiz açıklanır.

3. Etkinlik

Katılımcılar çember olur. Derin bir nefes alır. Nefes alırken burnumuzdan giren havanın (oksijenin) izlediği yol hissedilmeye çalışılır. Hava burnumuzdan girer. Önce yutak sonra da gırtlığa gelir. Katılımcılar yutak ve gırtlaklarını hissetmeye çalışır. Şimdi yutaklarımız yutduğumuz zaman yukarı doğru hareket eden gırtlığımızı hissetmeye çalışalım. Katılımcılar boğazlarına dokunup soluk borusunu hissetmeye çalışır. Katılımcılardan tekrar soluk almaları istenir akciğerlerini ve şişen göğüs kafesini hissetmeleri sağlanır. Akciğerlerin altında yer alan diyafram kasının düzleştiği böylece genişleyen akciğerlere daha çok hava girdiği söylenir. Katılımcılardan tekrar soluk alarak nefeslerini

kısa bir süre tutmaları istenir. Şu anda havadaki oksijen akciğerlerinizde, buradan kana geçiyor. Kanla tüm vücudumuza dağılıyor. Besinlerin enerjisinin açığa çıkması için kullanılıyor. Bunun sonucunda karbondioksit oluşuyor. Hadi şimdi soluk vererek karbondioksiti dışarı atalım.

4. Etkinlik

Katılımcılar üç gruba ayrılır. Duvara, yan yana üç tane, solunum sistemi ilgili görsel asılır. Solunum sisteminde yer alan yapı ve organların isimlerinin yazılı olduğu yapışkanlı kâğıtları, sırayla en hızlı ve doğru şekilde resmin üzerine yapıştıran grup birinci olur.

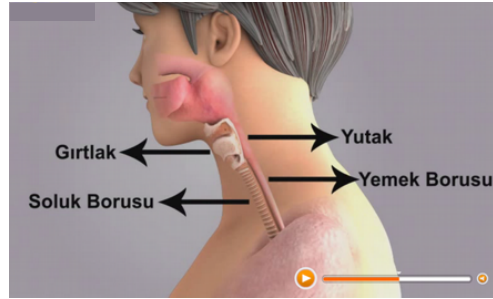
5. Etkinlik

Katılımcılara solunum sistemi ile ilgili bilgi kartları dağıtılır.

BURUN: Soluduğumuz hava burnumuzdaki kıllar ve sümüksü sıvı sayesinde toz ve mikroplarından ayrılır ve nemlendirilir.

YUTAK: Yutak bir kavşak görevini yapar. Bu kavşakta ağızdan gelen yiyecekler mideye burundan gelen temiz hava soluk borusuna doğru yol alır.

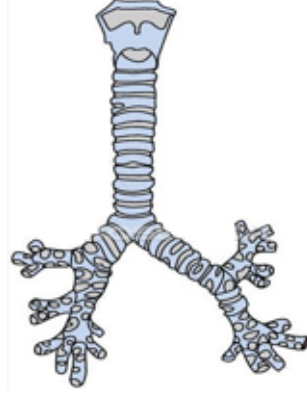

GIRTLAK: Soluk borusunun başlangıç kısmında bulunur. Yutaktan gelen havayı soluk borusuna iletir. Bir kapak görevi yapar. Besinlerin yutulması dışında her zaman açık olan gırtlak yalnızca besinleri yutma sırasında yukarı doğru kalkar. Soluk borusuna besin kaçmasını önlemek için soluk borusu girişini kapatır. Bu sırada çok kısa bir süre soluk alıp verme durur.

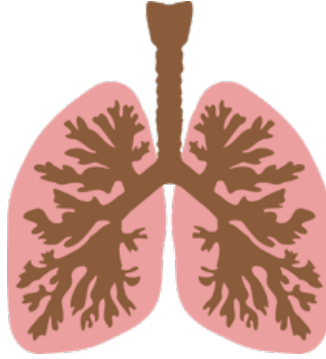

4 <http://www.vitaminegitim.com/ilkokul/detay/solunumda-gorevli-organlarimiz-yutak-ve-girtlak?i=40040102OE06> adresinden 15.02. 2016 tarihinde saat 21:15'te alınmıştır.

SOLUK BORUSU: Havayı akciğerlere taşır.

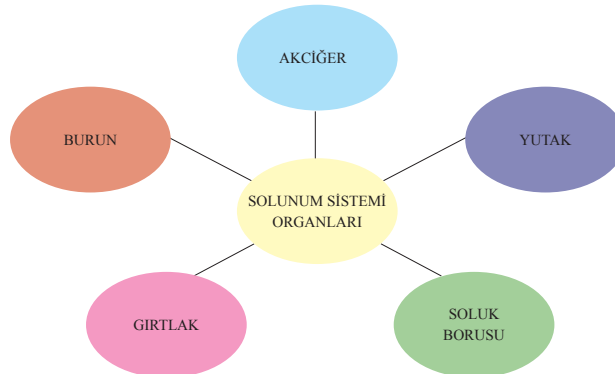

AKCİĞERLER: Havadan alınan oksijen akciğerlerden kana geçer. Burada besinler oksijenle yakılarak enerji elde edilir. Besinlerdeki karbondioksit tekrar kanda toplanarak akciğerlere geri gelir ve soluk verilerek dışarı atılır. Böylece kanımız temizlenmiş olur.

DİYAFRAM KASI: Akciğerlerin altında bulunan diyafram kası ise soluk alma sırasında kasılarak düzleşir böylelikle göğüs kafesi genişler ve akciğerlere daha çok hava girer. Soluk verme sırasında ise diyafram kası kubbeleşir. Göğüs kafesi daralır ve akciğerlerden havanın çıkması sağlanır.

Her katılımcı bilgi kartlarını okuduktan sonra ikiye kadar sayılarak iki grup oluşturulur. Birinci grup altı adet bilgi kartını aralarında paylaşır. Drama salonu aşağıdaki gibi bölünür. Liderin “Burun” demesiyle bütün grup burun yazan dairenin olduğu yöne doğru koşar. Burunla ilgili bilgi kartı okunduktan sonra sırasıyla solunum sisteminde yer alan diğer organlara doğru koşulur. Her organla ilgili bilgi kartı mutlaka okunur. Yanlış yöne koşan katılımcı oyundan çıkar. Çıkarken elindeki bilgi kartını gruptaki diğer arkadaşına verir. Sırası ile bütün gruplar oyunu oynadıktan sonra en çok katılımcı ile oyunu bitiren grup kazanır.

Canlandırma:

6. Etkinlik

Katılımcılar üç gruba ayrılır. Her grup bir televizyon programı hazırlar. Bu programda her organ kendisinin daha önemli olduğunu görevinden ve sıralamadaki yerinden bahsederek iddia eder.

7. Etkinlik

En az eşleşen katılımcılar bir araya gelerek üç grup oluşturulur. Ağız, burundan solunum sisteminden çıkmasını ve kendisinin dâhil edilmesini istemektedir. Solunum sisteminde yer alan diğer yapı ve organlar bu duruma ne der? Doğaçlama yapılır.

Değerlendirme:

8. Etkinlik

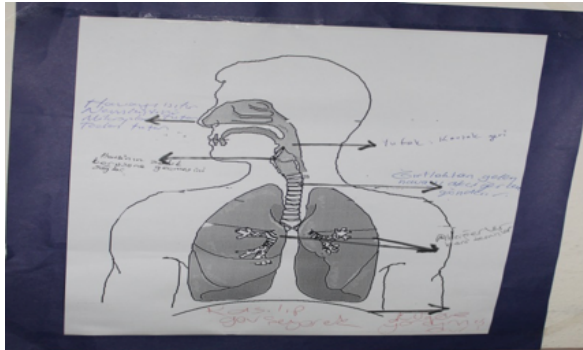
Katılımcılar 1,2 şeklinde sayar. Birler bir grup, ikiler bir grup olarak iki ayrı gruba ayrılır. Birinci grup arka arkaya sıralanarak ses ve hareketleriyle çalışan bir soluk alma makinesi ikinci grup ise soluk verme makinesi oluşturur.

9. Etkinlik

Katılımcılar çember olur. Liderin kazanımlara yönelik sorularına gönüllü katılımcılar cevap verir. Cevaplarını duvara asılı solunum sistemi ile ilgili resmin üzerine yazar.

Soluk alıp verirken hava hangi yolu izler?

Solunum sistemi organlarımız ve görevleri nelerdir?

Katılımcılardan ısınma, canlandırma ve değerlendirme aşamalarında uygulanabilecek etkinliklere yönelik önerileri alınır. Uygulanan planla ilgili görüşleri alınır. Uygulanan etkinlikleri kendi derslerinde nasıl kullanabilecekleri sorulur. Katılımcılara teşekkür edilerek ders sonlandırılır.